

LIETUVOS RESPUBLIKOS ŽEMĖS ŪKIO MINISTRO  
Į S A K Y M A S

**DĖL LIETUVOS KAIMO PLĖTROS 2007–2013 METŲ PROGRAMOS PRIEMONĖS  
„PERĖJIMAS PRIE NE ŽEMĖS ŪKIO VEIKLOS“ ĮGYVENDINIMO 2011 METAIS  
TAISYKLIŲ PATVIRTINIMO**

2011 m. balandžio 27 d. Nr. 3D-368  
Vilnius

Vadovaudamasis Lietuvos Respublikos žemės ūkio ministerijos nuostatų, patvirtintų Lietuvos Respublikos Vyriausybės 1998 m. rugsėjo 15 d. nutarimu Nr. 1120 (Žin., 1998, Nr. [83-2327](#); 2010, Nr. [125-6405](#)), 8 ir 9.2 punktais, atsižvelgdamas į 2005 m. rugsėjo 20 d. Tarybos reglamento (EB) Nr. 1698/2005 dėl Europos žemės ūkio fondo kaimo plėtrai (EŽŪFKP) paramos kaimo plėtrai (OL 2005 L 277, p. 1) su paskutiniais pakeitimais, padarytais 2009 m. gegužės 25 d. Tarybos reglamentu (EB) Nr. 473/2009 (OL 2009 L 144, p. 3), ir į 2006 m. gruodžio 15 d. Komisijos reglamento (EB) Nr. 1974/2006, nustatančio išsamias Tarybos reglamento (EB) Nr. 1698/2005 dėl Europos žemės ūkio fondo kaimo plėtrai (EŽŪFKP) paramos kaimo plėtrai taikymo taisykles (OL 2006 L 368, p. 15), su paskutiniais pakeitimais, padarytais 2010 m. vasario 8 d. Komisijos reglamentu (ES) Nr. 108/2010 (OL 2010 L 36, p. 4), nuostatas ir siekdamas efektyviai panaudoti EŽŪFKP lėšas,

t v i r t i n u Lietuvos kaimo plėtros 2007–2013 metų programos priemonės „Perėjimas prie ne žemės ūkio veiklos“ įgyvendinimo 2011 metais taisykles (pridedama).

ŽEMĖS ŪKIO MINISTRAS

KAZYS STARKEVIČIUS

## PATVIRTINTA

Lietuvos Respublikos žemės ūkio ministro

2011 m. balandžio 27 d. įsakymu Nr. 3D-368

# LIETUVOS KAIMO PLĖTROS 2007–2013 METŲ PROGRAMOS PRIEMONĖS „PERĖJIMAS PRIE NE ŽEMĖS ŪKIO VEIKLOS“ ĮGYVENDINIMO 2011 METAIS TAISYKLĖS

## I. BENDROSIOS NUOSTATOS

1. Lietuvos kaimo plėtros 2007–2013 metų programos priemonės „Perėjimas prie ne žemės ūkio veiklos“ įgyvendinimo 2011 metais taisyklės (toliau – Taisyklės) parengtos vadovaujantis 2005 m. rugsėjo 20 d. Tarybos reglamentu (EB) Nr. 1698/2005 dėl Europos žemės ūkio fondo kaimo plėtrai (EŽŪFKP) paramos kaimo plėtrai (OL 2005 L 277, p. 1) su paskutiniais pakeitimais, padarytais 2009 m. gegužės 25 d. Tarybos reglamentu (EB) Nr. 473/2009 (OL 2009 L 144, p. 3), 2006 m. gruodžio 15 d. Komisijos reglamentu (EB) Nr. 1974/2006, nustatančiu išsamias Tarybos reglamento (EB) Nr. 1698/2005 dėl Europos žemės ūkio fondo kaimo plėtrai (EŽŪFKP) paramos kaimo plėtrai taikymo taisykles (OL 2006 L 368, p. 15), su paskutiniais pakeitimais, padarytais 2010 m. vasario 8 d. Komisijos reglamentu (ES) Nr. 108/2010 (OL 2010 L 36, p. 4), 2006 m. gruodžio 15 d. Komisijos reglamentu (EB) Nr. 1998/2006 dėl Sutarties 87 ir 88 straipsnių taikymo *de minimis* pagalbai (OL 2006 L 379, p. 5), Lietuvos Respublikos Vyriausybės 2007 m. vasario 13 d. nutarimu Nr. 189 „Dėl valstybės institucijų ir įstaigų, savivaldybių ir kitų juridinių asmenų, atsakingų už Europos žemės ūkio fondo kaimo plėtrai priemonių įgyvendinimą, paskyrimo“ (Žin., 2007, Nr. [22-839](#); 2009, Nr. [43-1667](#)), Lietuvos kaimo plėtros 2007–2013 metų programa, patvirtinta 2007 m. spalio 19 d. Komisijos sprendimu Nr. C(2007)5076 (toliau – Programa), ir Lietuvos kaimo plėtros 2007–2013 metų programos administravimo taisyklėmis, patvirtintomis Lietuvos Respublikos žemės ūkio ministro 2007 m. balandžio 6 d. įsakymu Nr. 3D-153 (Žin., 2007, Nr. [41-1562](#); 2009, Nr. [21-834](#)) (toliau – Administravimo taisyklės).

2. Taisyklės taikomos pareiškėjams, pateikusiems paramos paraiškas pagal Lietuvos kaimo plėtros 2007–2013 metų programos priemonę „Perėjimas prie ne žemės ūkio veiklos“ (toliau – Priemonė) nuo 2011 m. gegužės 2 d., kai prašoma paramos suma yra didesnė kaip 260 000 Lt (du šimtai šešiasdešimt tūkstančių litų). Paramos paraiškos, kai prašoma paramos suma neviršija 260 000 Lt (dviejų šimtų šešiasdešimt tūkstančių litų), teikiamos vadovaujantis Lietuvos kaimo plėtros 2007–2013 metų programos priemonės „Perėjimas prie ne žemės ūkio veiklos“ supaprastintosiomis įgyvendinimo 2011 metais taisyklėmis.

## II. TAISYKLĖSE VARTOJAMI SUTRUMPINIMAI IR SĄVOKOS

3. Taisyklėse vartojami sutrumpinimai:

**Agentūra** – Nacionalinė mokėjimo agentūra prie Žemės ūkio ministerijos.

**EB** – Europos Bendrijos.

**EDV** – ekonominio dydžio vienetas. Žemės ūkio valdos ekonominis dydis skaičiuojamas vadovaujantis Žemės ūkio valdos ar ūkio bendrojo standartinio gamybinio pelno ir ekonominio dydžio, išreiškiamo ekonominio dydžio vienetais, apskaičiavimo tvarkos aprašu, patvirtintu Lietuvos Respublikos žemės ūkio ministro 2010 m. gruodžio 23 d. įsakymu Nr. 3D-1106 (Žin., 2010, Nr. [155-7882](#)).

**ES** – Europos Sąjunga.

**EŽŪFKP** – Europos žemės ūkio fondas kaimo plėtrai.

**Ministerija** – Lietuvos Respublikos žemės ūkio ministerija.

**SAPARD** – Specialioji žemės ūkio ir kaimo plėtros paramos programa.

4. Taisyklėse vartojamos sąvokos:

**Bendrosios išlaidos** – atlyginimas inžinieriams, architektams, konsultantams ir ekspertams, konsultuojantiems techniniais, technologiniais, ekonominiais ir organizaciniais projekto rengimo ir įgyvendinimo klausimais, kai tokios paslaugos nėra tęstinė ar periodinė veikla, susijusi su fizinio ar juridinio asmens įprastine veikla ir išlaidomis; statinio projekto (įskaitant ekspertizę) rengimo išlaidos, projekto techninio tyrimo, patentų ir licencijų įsigijimo išlaidos; išlaidos, susijusios su konsultavimu dėl frančizės ne žemės ūkio srityje sukūrimo.

**Didžiausiasis įkainis** – Tinkamų finansuoti išlaidų pagal Lietuvos kaimo plėtros 2007–2013 metų programos priemonės didžiausiųjų įkainių nustatymo metodikoje, patvirtintoje Lietuvos Respublikos žemės ūkio ministro 2007 m. liepos 11 d. įsakymu Nr. 3D-330 (Žin., 2007, Nr. [78-3158](#); 2008, Nr. [122-4638](#); 2009, Nr. [125-5414](#)) (toliau – Tinkamų finansuoti išlaidų pagal Lietuvos kaimo plėtros 2007–2013 metų programos priemonės didžiausiųjų įkainių nustatymo metodika), nustatytas įkainis, pagal kurį apskaičiuojama didžiausia mokėtina paramos suma. Didžiausiasis įkainis nustatomas litais be pridėtinės vertės mokesčio.

**Labai maža įmonė** – įmonė, kurioje dirba mažiau kaip 10 darbuotojų ir kurios metinės pajamos ir (arba) įmonės balanse nurodyto turto vertė neviršija 6 905 600 Lt (šešių milijonų devynių šimtų penkių tūkstančių šešių šimtų litų).

**Maža įmonė** – įmonė, kurioje dirba mažiau kaip 50 darbuotojų ir kurios metinės pajamos ir (arba) įmonės balanse nurodyto turto vertė neviršija 34 528 000 Lt (trisdešimt keturių milijonų penkių šimtų dvidešimt aštuonių tūkstančių litų).

**Projektas** – visuma dokumentų, kuriuose nurodomi verslo plane (projekto apraše) numatyti veiksmai, pagrįsti paramos paraiškoje, jos prieduose ir tam tikrose duomenų bazėse esama informacija ir pinigų suma numatytiems projekto tikslams pasiekti.

**Projekto kontrolės laikotarpis** – penkerių arba septynerių metų laikotarpis nuo paramos sutarties pasirašymo dienos, per kurį tikrinama, kaip paramos gavėjas laikosi projekte numatytų įsipareigojimų. Septynerių metų terminas taikomas tuo atveju, kai Projektų atrankos komiteto rekomendacijoje skirti paramą nurodoma, kad projektas turi būti įtrauktas į rizikingų projektų sąrašą.

**Ūkininkas** – fizinis asmuo, kuris vienas arba su partneriais verčiasi žemės ir miškų ūkio veikla, kurio ūkis yra įregistruotas Ūkininkų ūkių registre, o žemės ūkio valda – Lietuvos Respublikos žemės ūkio ir kaimo verslo registre.

**Vidutinė įmonė** – įmonė, kurioje dirba mažiau kaip 250 darbuotojų ir kurios metinės pajamos neviršija 172 640 000 (vieno šimto septyniasdešimt dviejų milijonų šešių šimtų keturiasdešimt tūkstančių litų) ir (arba) įmonės balanse nurodyto turto vertė neviršija 148 470 400 Lt (vieno šimto keturiasdešimt aštuonių milijonų keturių šimtų septyniasdešimt tūkstančių keturių šimtų litų).

**Žemės ūkio valda** – žemės ūkio veiklos ar alternatyviosios veiklos subjekto plėtojamos žemės ūkio veiklos ir (arba) alternatyviosios veiklos gamybos vienetų visuma, susijusi bendrais teisiniais, techniniais ir ekonominiais santykiais.

Kitos Taisyklėse vartojamos sąvokos apibrėžtos Programoje, Administravimo taisyklėse, kituose teisės aktuose.

### **III. PRIEMONĖS TIKSLAI, REMIAMA IR NEREMIAMA VEIKLA**

5. Priemonės bendrasis tikslas, specialieji ir veiklos tikslai apibrėžti Programoje.

6. Pagal Priemonę remiama ne žemės ūkio veikla, paslaugų Lietuvos Respublikos teritorijoje teikimas ir tradicinių amatų puoselėjimas. Pagal Priemonę remiamų veiklos rūšių sąrašas pateiktas Taisyklių 1 priede. Vienaime projekte gali būti numatyta kelių remiamų veiklos rūšių ir (arba) tradicinių amatų vystymas ir (arba) plėtra.

7. Pagal Priemonę neremiamų veiklos rūšių sąrašas pateiktas Taisyklių 2 priede.

#### IV. PARAMOS DYDIS

8. Suteikiamos paramos dydis skaičiuojamas atsižvelgiant į tinkamas finansuoti projekto išlaidas.

9. Finansuojama iki:

9.1. 65 proc. visų tinkamų finansuoti projekto išlaidų, išskyrus Taisyklių 9.2 punkte nurodytą atvejį;

9.2. 75 proc. visų tinkamų finansuoti projekto išlaidų, tiesiogiai susijusių su tradicinių amatų plėtra. Remiami tradiciniai amatai, kurie nurodyti Tradicinių amatų klasifikacijos apraše, patvirtintame Lietuvos Respublikos žemės ūkio ministro 2008 m. rugsėjo 1 d. įsakymu Nr. 3D-481 (Žin., 2008, Nr. [102-3936](#)) (toliau – Tradicinių amatų aprašas), ir sertifikuoti vadovaujantis Tautinio paveldo produktų, tradicinių amatų mokymo programų, tradicinių mugių sertifikavimo, tradicinių amatų meistrų sertifikavimo ir atestavimo taisyklėmis, patvirtintomis Lietuvos Respublikos Vyriausybės 2008 m. gegužės 21 d. nutarimu Nr. 529 (Žin., 2008, Nr. [66-2508](#)) (toliau – Sertifikavimo taisyklės). Tradiciniams amatams, patenkantiems į neremiamų veiklų sąrašą, pateiktą Taisyklių 2 priede, parama neskiriama. Kai paramos kreipiamasi naujai tradicinių amatų puoselėjimo veiklai pradėti, tačiau tautinio paveldo produkto (-ų) sertifikatą (-us) pareiškėjas ar individualiosios įmonės savininkas (jei paramos kreipiasi įmonė, turinti individualiosios įmonės statusą) pateikia ne su paramos paraiška, o įsipareigoja pateikti vėliausiai su paskutiniu mokėjimo prašymu, Agentūra turi užtikrinti, kad iki paskutiniojo mokėjimo prašymo pateikimo dienos pareiškėjui išmokėta paramos lėšų dalis sudarys ne daugiau kaip 65 proc. patirtų tinkamų finansuoti projekto išlaidų;

9.3. bendrosios išlaidos finansuojamos Taisyklių 9.1 punkte nustatyta tvarka, neatsižvelgiant į Taisyklių 9.2 punktą.

10. Didžiausia paramos suma vienam projektui – iki 690 560 Lt (šešių šimtų devyniasdešimt tūkstančių penkių šimtų šešiasdešimties litų).

11. Didžiausia paramos suma 2007–2013 metų laikotarpiui vienam paramos gavėjui pagal Programos investicines priemones negali viršyti 2 416 960 Lt (dviejų milijonų keturių šimtų šešiolikos tūkstančių devynių šimtų šešiasdešimt litų). Į didžiausią paramos sumą 2007–2013 metų laikotarpiui paramos gavėjui neįskaitoma parama, gaunama pagal Programos priemones „Profesinio mokymo ir informavimo veikla“, „Naudojimasis konsultavimo paslaugomis“, „Pusiau natūrinis ūkininkavimas“, „Jaunųjų ūkininkų įsikūrimas“, Programos priemonės „Žemės ūkio valdų modernizavimas“ pirmąją veiklos sritį „Nitrātų direktyvos Nr. 91/676/EEB reikalavimų įgyvendinimas“ ir Programos IV krypties „LEADER metodo įgyvendinimas“ priemonės.

12. Parama pagal Priemonę turi būti skiriama atsižvelgiant į Taisyklių 9, 10, 11 ir 15 punktuose nurodytas nuostatas ir nepažeidžiant *de minimis* pagalbos teikimo reikalavimų, taikomų vadovaujantis 2006 m. gruodžio 15 d. Komisijos reglamentu (EB) Nr. 1998/2006 dėl Sutarties 87 ir 88 straipsnių taikymo *de minimis* pagalbai (OL 2006 L 379, p. 5). Bendra pagalbos suma, suteikta tai pačiai įmonei ar asmeniui, negali viršyti 690 560 Lt (šešių šimtų devyniasdešimt tūkstančių penkių šimtų šešiasdešimties litų) per einamuosius ir dvejus ankstesnius jo mokestinius metus.

13. Didžiausia bendra pareiškėjo ir jo sutuoktinio pagal Programos investicines priemones gauta paramos suma turi atitikti Taisyklių 12 punkte nurodytus reikalavimus.

14. Pareiškėjas, paramos gavėjas projekto įgyvendinimo laikotarpiu tuo pačiu metu negali dalyvauti kitose investicinėse Programos priemonėse. Pakartotinai investicinės paramos pagal šią ar kitas Programos priemones galima kreiptis tik įgyvendinus ankstesniąją ES lėšomis finansuojamą projektą:

14.1. ne anksčiau kaip pateikus paskutinį mokėjimo prašymą ir galutinę projekto įgyvendinimo ataskaitą, išskyrus Taisyklių 14.2 punkte nurodytą atvejį;

14.2. pareiškėjai, dalyvaujantys Lietuvos kaimo plėtros 2004–2006 metų plano

priemonėje „Pusiaus natūrinis ūkininkavimas“ (toliau – PNŪ), pakartotinai paramos pagal Programos investicines priemones gali kreiptis tik jei iki paramos paraiškos pagal Programos investicinę priemonę pateikimo dienos įvykdė visas investicijas ir įsipareigojimus, susijusius su PNŪ, ir pateikė tai įrodančius dokumentus.

15. Jei pareiškėjas naudojasi kredito įstaigų išduotais kreditais projektui, kuriam prašoma paramos, finansuoti ir pareiškėjui teikiama valstybės pagalba, kompensuojant dalį kredito įstaigai sumokėtų palūkanų ir (arba) dalį garantinio užmokesčio, didžiausia bendra paramos, skiriamos pagal Taisyklės, ir valstybės pagalbos lėšų suma bei intensyvumas vienam projektui ir jo tinkamoms finansuoti išlaidoms negali viršyti Taisyklėse nustatytų dydžių. Tokiu atveju tinkamomis finansuoti išlaidomis laikomos Taisyklių reikalavimus atitinkančios ir su projekto įgyvendinimu susijusios išlaidos, patirtos po prašymo kompensuoti dalį palūkanų ir (arba) dalį garantinio užmokesčio pateikimo dienos.

## **V. GALIMI PAREIŠKĖJAI IR PARAMOS GAVĖJAI**

16. Paramos gali kreiptis:

16.1. ūkininkas, kurio valdomos žemės ūkio valdos ekonominis dydis yra prilyginamas ne mažiau kaip 1 EDV;

16.2. labai maža, maža ar vidutinė įmonė, užsiimanti žemės ūkio veikla, kaip nurodyta Taisyklių 21.8 punkte, ir kurios valdomos žemės ūkio valdos ekonominis dydis yra prilyginamas ne mažiau kaip 1 EDV;

16.3. ūkininkas, kurio valdomos žemės ūkio valdos ekonominis dydis yra prilyginamas ne mažiau kaip 40 EDV (tik tais atvejais, kai paramos prašoma elektros energijos iš atsinaujinančių energijos išteklių gamybai, kaip nurodyta Taisyklių 1 priedo 1.64 punkte).

17. Paramos paraišką pareiškėjas teikia individualiai. Paramos paraiškos, pateiktos fizinio ar juridinio asmens kartu su partneriais, nepriimamos.

18. Paramos paraiška išregistruojama ir (arba) projekto finansavimas nutraukiamas, jei:

18.1. paraišką pateikęs pareiškėjas, fizinis asmuo, kaip nurodyta Taisyklių 16.1 ar 16.3 punkte, mirė po paramos paraiškos pateikimo, tačiau prieš sprendimo skirti paramą priėmimą ir (arba) paramos sutarties pasirašymą;

18.2. bet kuriame paramos paraiškos administravimo ar projekto priežiūros etape Agentūra gauna informaciją, kad paramos paraišką pateikusiam pareiškėjui, juridiniam asmeniui, kaip nurodyta Taisyklių 16.2 punkte, iškelta byla dėl bankroto ir (arba) jis likviduojamas.

19. Paramos gavėjui, fiziniam asmeniui:

19.1. mirus paveldėtojas gali perimti visas teises ir pareigas, susijusias su parama, tik tuo atveju, jeigu jis teisių ir pareigų perėmimo metu atitinka tinkamumo gauti paramą kriterijus;

19.2. netekus ilgalaikio profesinio darbingumo, jis savo visas teises ir pareigas, susijusias su parama, gali perleisti kitam asmeniui tik tuo atveju, jeigu pastarasis teisių ir pareigų perėmimo metu atitinka tinkamumo gauti paramą kriterijus.

## **VI. NETINKAMI PAREIŠKĖJAI**

20. Pareiškėjui parama negali būti teikiama, jei:

20.1. pareiškėjas neatitinka Taisyklių V skyriuje nustatytų tinkamumo gauti paramą kriterijų;

20.2. pareiškėjui, nurodytam Taisyklių 16.2 punkte, iškelta byla dėl bankroto ir (arba) jis likviduojamas;

20.3. pareiškėjas paramos paraiškoje, pridedamuose ar pagal paklausimą pateiktuose dokumentuose sąmoningai pateikė neteisingą informaciją;

20.4. pareiškėjas dėl subjektyvių priežasčių nevykdo ankstesnio projekto verslo plane

užsibrėžtų tikslų ir priežiūros rodiklių. Tokiu atveju jis netenka teisės kreiptis paramos pagal investicines priemones iki tol, kol bus pašalinti veiklos trūkumai;

20.5. pareiškėjas, siekdamas palankaus sprendimo, bandė daryti įtaką Agentūrai arba Ministerijai;

20.6. yra priimtas galutinis sprendimas dėl:

20.6.1. pareiškėjo, ketinusio gauti arba gavusio paramą iš SAPARD, Europos žemės ūkio orientavimo ir garantijų fondo, EŽŪFKP, Žuvininkystės orientavimo finansinio instrumento, Europos žuvininkystės fondo ir (arba) Lietuvos Respublikos valstybės biudžeto lėšų paramos teikimo sąlygų pažeidimo. Tokiu atveju pareiškėjas neturi teisės pretenduoti į paramą vienerius metus nuo galutinio sprendimo priėmimo dienos;

20.6.2. paramos neskyrimo ar paramos mokėjimo nutraukimo dėl padaryto pažeidimo. Tokiu atveju pareiškėjas neturi teisės pretenduoti į paramą vienerius metus nuo galutinio sprendimo priėmimo dienos;

20.6.3. pareiškėjo įvykdytos nusikalstamos veikos ar administracinio teisės pažeidimo, susijusio (-ios) su parama. Tokiu atveju pareiškėjas neturi teisės pretenduoti į paramą dvejus metus nuo galutinio sprendimo priėmimo dienos.

## **VII. TINKAMUMO GAUTI PARAMĄ KRITERIJAI**

21. Tinkamumo gauti paramą pagal Priemonę kriterijai, taikomi visiems pareiškėjams:

21.1. paramos paraišką pateikia subjektas, įvardytas galimu pareiškėju Taisyklių V skyriuje ir neatitinkantis Taisyklių 20 punkte numatytų atvejų;

21.2. projektas atitinka Priemonės tikslus, apibrėžtus Programos I priedo I skyriuje;

21.3. projekto veikla patenka į pagal Priemonę remiamos veiklos rūšių sąrašą, pateiktą Taisyklių 1 priede, ir nepatenka į neremiamos veiklos rūšių sąrašą, pateiktą Taisyklių 2 priede;

21.4. pareiškėjas užtikrina, kad projekte numatytos išlaidos, kurioms finansuoti prašoma paramos, nebuvo, nėra ir nebus finansuojamos iš kitų nacionalinių programų, ES fondų, kitų tarptautinių programų ir fondų;

21.5. pareiškėjas neturi įsiskolinimų Lietuvos Respublikos valstybės biudžetui ir Valstybinio socialinio draudimo fondui, išskyrus atvejus, kai Lietuvos Respublikos teisės aktuose nustatyta tvarka pareiškėjui, nurodytam Taisyklių 16.2 punkte, yra atidėti mokesčių arba socialinio draudimo įmokų mokėjimo terminai;

21.6. pareiškėjas tvarko ir (arba) įsipareigoja tvarkyti buhalterinę apskaitą Lietuvos Respublikos buhalterinės apskaitos įstatyme (Žin., 2001, Nr. [99-3515](#)) ir kituose teisės aktuose nustatyta tvarka. Kartu su paramos paraiška pateikiami finansinės atskaitomybės dokumentai (pelno (nuostolio), pinigų srautų ir balanso ataskaitos) už šiuos laikotarpius:

21.6.1. ūkio subjektai pateikia finansinės atskaitomybės dokumentus už ataskaitinius ir praėjusius ataskaitinius metus;

21.6.2. ūkio subjektai, užsiimantys žemės ūkio veikla bent vienus metus (ne mažiau kaip 12 mėnesių nepertraukiamai) iki paramos paraiškos pateikimo, kaip nurodyta Taisyklių 21.8 punkte, tačiau neturintys praėjusių ataskaitinių metų finansinės atskaitomybės dokumentų (įkurti ataskaitiniais metais), pateikia ataskaitinių metų finansinės atskaitomybės dokumentus;

21.6.3. ūkininkas, iki paramos paraiškos pateikimo netvarkęs vykdomos veiklos buhalterinės apskaitos, pateikia ūkinės veiklos pradžios balansą;

21.7. pareiškėjas yra įregistravęs žemės ūkio valdą Lietuvos Respublikos žemės ūkio ir kaimo verslo registre Lietuvos Respublikos žemės ūkio ministro 2008 m. gegužės 15 d. įsakymo Nr. 3D-278 „Dėl žemės ūkio valdų registravimo Lietuvos Respublikos žemės ūkio ir kaimo verslo registre“ (Žin., 2008, Nr. [58-2192](#)) nustatyta tvarka, kurios ekonominis dydis yra prilyginamas ne mažiau kaip 1 EDV. Jei paramos krepiamasi elektros energijos iš atsinaujinančių energijos išteklių gamybai, kaip nurodyta Taisyklių 1 priedo 1.64 punkte,

ūkininko valdomos žemės ūkio valdos ekonominis dydis turi būti prilyginamas ne mažiau kaip 40 EDV;

21.8. pareiškėjo pajamos iš žemės ūkio veiklos ne mažiau kaip 12 mėnesių nepertraukiamai iki paramos paraiškos pateikimo sudaro ne mažiau kaip 50 proc. visų šio laikotarpio pareiškėjo ūkinės komercinės veiklos pajamų;

21.9. projektas įgyvendinamas kaimo vietovėje, t. y. vietovėje, kurios gyventojų skaičius neviršija šešių tūkstančių. Projektams, kurių įgyvendinimo vieta yra savivaldybės centras, parama neteikiama. Parama projektams, pagal kuriuos paramos prašoma remiamoms, Taisyklių 1 priede nurodytoms apgyvendinimo paslaugoms (nakvynės ir pusryčių, vaikų poilsio stovyklų paslaugoms), kurių įgyvendinimo vieta yra žemėje, priklausančioje sodo bendrijai, neteikiama. Jei projekte numatyta organizuoti mobiliųjų mažmeninės prekybos paslaugų laikinosiose prekyvietėse teikimą ar mažmeninę prekybą nuolatinėse prekyvietėse, pareiškėjo būstinė (biuras, pagrindinė parduotuvė, sandėliai ar pan.) turi būti įregistruota ir veikti kaimo vietovėje. Jei mažmeninė prekyba, kuriai organizuoti prašoma paramos, bus vykdoma parduotuvėse – jos turi būti įregistruotos ir veikti kaimo vietovėse;

21.10. projektas nesusijęs su tokių produktų, patenkančių į Sutarties dėl Europos Sąjungos veikimo (toliau – Sutartis) I priedą, gamyba, kaip bioetanolis ar kiti į Sutarties I priedą patenkantys biokurui, maistui ar pašarams priskiriami produktai, kurių gamybai parama teikiama pagal Programos I krypties priemonės. Šis apribojimas netaikomas tais atvejais, kai į Sutarties I priedą patenkantis bioetanolis ar kiti biokurui, maistui ar pašarams priskiriami produktai, kurių gamybai parama teikiama pagal Programos I krypties priemonės, naudojami kaip žaliava galutiniam, į minėtas kategorijas nepatenkančiam produktui gaminti;

21.11. nekilnojamasis turtas, į kurį investuojama ir (arba) kuriame numatyta įgyvendinti projektą, pareiškėjo valdomas teisėtais pagrindais šia tvarka:

21.11.1. pastatai, statiniai ir (arba) patalpos, kuriuose pagal projektą atliekami kapitalinio remonto darbai ir (arba) kuriuose numatyta vykdyti projektą, priklauso pareiškėjui arba jo sutuoktiniui (kai pareiškėjas – ūkininkas, kaip nurodyta Taisyklių 16.1 ar 16.3 punkte) nuosavybės teise, sutuoktinių bendrosios dalinės arba sutuoktinių bendrosios jungtinės nuosavybės teise, arba yra nuomojami, arba kitaip užtikrinamas teisėtas naudojimas jais ne trumpiau kaip septynerius metus nuo paramos sutarties pasirašymo dienos. Pastatų, statinių ir (arba) patalpų nuomos ar kito teisėto naudojimosi jais sutartis Nekilnojamojo turto registre turi būti įregistruota iki paramos sutarties pasirašymo;

21.11.2. naujai statomi ir (arba) rekonstruojami pastatai, statiniai ir (arba) patalpos priklauso pareiškėjui nuosavybės teise. Naujai statomi pastatai, statiniai ir (arba) patalpos negali priklausyti pareiškėjui su kitais asmenimis. Rekonstruojami pastatai, statiniai ir (arba) patalpos priklauso pareiškėjui (kai pareiškėjas – ūkininkas, kaip nurodyta Taisyklių 16.1 ar 16.3 punkte) nuosavybės teise, sutuoktinių bendrosios dalinės arba sutuoktinių bendrosios jungtinės nuosavybės teise (tuo atveju, kai pareiškėjas – juridinis asmuo, kaip nurodyta Taisyklių 16.2 punkte, rekonstruojami pastatai, statiniai ir (arba) patalpos negali priklausyti pareiškėjui su kitais asmenimis). Žemė po naujai statomais ir (arba) rekonstruojamais pastatais, statiniais ir (arba) patalpomis priklauso pareiškėjui arba jo sutuoktiniui (kai pareiškėjas – ūkininkas, kaip nurodyta Taisyklių 16.1 ar 16.3 punkte) nuosavybės teise, sutuoktinių bendrosios dalinės arba sutuoktinių bendrosios jungtinės nuosavybės teise, arba yra pareiškėjo nuomojama, arba kitaip užtikrinamas teisėtas naudojimas ja ne trumpiau kaip septynerius metus nuo paramos sutarties pasirašymo dienos. Žemės nuomos ar kito teisėto naudojimosi ja sutartis Nekilnojamojo turto registre turi būti įregistruota iki paramos sutarties pasirašymo;

21.11.3. tokiu atveju, kai Taisyklių 21.11.1 arba 21.11.2 punktuose minimas turtas (išskyrus naujai statomus pastatus, statinius ir (arba) patalpas) priklauso sutuoktiniui (-iams), pateikiamas rašytinis sutuoktinio sutikimas investuoti į jam priklausančią nekilnojamąjį turtą ir plėtoti verslo planą (projekto apraše) numatytą veiklą ne trumpiau kaip septynerius metus nuo paramos sutarties pasirašymo dienos;

21.11.4. tokiu atveju, kai Taisyklių 21.11.1 arba 21.11.2 punktuose minimas turtas (išskyrus naujai statomus ir (arba) rekonstruojamus pastatus, statinius ir (arba) patalpas) priklauso pareiškėjui ir (arba) jo sutuoktiniui su kitais asmenimis, pateikiamas rašytinis bendraturčio (-ių) sutikimas investuoti į jam (jiems) kartu su pareiškėju ir (arba) jo sutuoktiniu priklausančią turtą ir plėtoti verslo plane (projekto apraše) numatytą veiklą ne trumpiau kaip septynerius metus nuo paramos sutarties pasirašymo dienos;

21.12. pareiškėjas įsipareigoja, esant draudimo paslaugų prieinamumui, apdrausti turtą, kuriam įsigyti ar sukurti bus panaudota parama, ne trumpesniam kaip penkerių arba, projektą įtraukus į rizikingų projektų sąrašą, septynerių metų laikotarpiui nuo paramos sutarties pasirašymo: projekto įgyvendinimo laikotarpiui – didžiausiu turto atkuriamosios vertės draudimu nuo visų galimų rizikos atvejų, o įgyvendinus projektą – likutine verte, atsižvelgiant į atitinkamos rūšies turto naudojimo laiką ir taikomas turto nusidėvėjimo normas. Įvykus draudžiamajam įvykiui pareiškėjas, paramos gavėjas įsipareigoja kuo greičiau, bet ne vėliau kaip per 10 darbo dienų apie tai pranešti Agentūrai. Reikalavimas apdrausti turtą gali būti netaikomas, jei pareiškėjas įrodo, kad apdrausti paramos lėšomis įgytą ar sukurtą turtą nėra galimybių, ir kartu su mokėjimo prašymu pateikia bent tris šį faktą patvirtinančius oficialius skirtingų draudimo įmonių atsisakymo suteikti draudimo paslaugas raštus. Tokiu atveju pareiškėjas, teikdamas paramos paraišką ir pasirašydamas paramos sutartį, privalo įsipareigoti, jog, įvykus įvykiui, kurio metu buvo sunaikintas projekto lėšomis įsigytas ar sukurtas turtas, Agentūrai sugrąžins projektui įgyvendinti skirtą paramos lėšų dalį;

21.13. pareiškėjas įsipareigoja be rašytinio Agentūros sutikimo bent penkerius arba, projektą įtraukus į rizikingų projektų sąrašą, septynerius metus nuo sprendimo skirti paramą priėmimo dienos nekeisti remiamos veiklos pobūdžio, projekto įgyvendinimo reikalavimų ir nuosavybės formos, neparduoti, neįkeisti ir kitaip neperleisti kitam asmeniui už paramos lėšas įgytos nuosavybės, nenutraukti projekte numatytos vykdyti veiklos, nekeisti projekto įgyvendinimo vietos. Leidimą įkeisti turtą kredito įstaigoms Agentūra gali suteikti tik tiems paramos gavėjams, kurie paramos paraiškoje kredito įstaigos suteiktą paskolą įvardijo kaip vieną iš projekto finansavimo šaltinių. Už paramos lėšas įsigytas turtas negali būti įkeistas kitiems paskolas projektui įgyvendinti suteikusiems fiziniams ar juridiniams asmenims;

21.14. visos investicijos atitinka EB darbo saugos reikalavimus, kaip nurodyta Techniniame reglamente „Mašinų sauga“, patvirtintame Lietuvos Respublikos socialinės apsaugos ir darbo ministro 2000 m. kovo 6 d. įsakymu Nr. 28 (Žin., 2000, Nr. [23-601](#); 2007, Nr. [129-5249](#)), ir Elektrotechninių gaminių saugos techniniame reglamente, patvirtintame Lietuvos Respublikos ūkio ministro ir Lietuvos standartizacijos departamento direktoriaus 1999 m. spalio 19 d. įsakymu Nr. 351/61 (Žin., 1999, Nr. [90-2663](#); 2001, Nr. [54-1932](#));

21.15. investicijos turi atitikti gyvūnų gerovės, veterinarijos, higienos, maisto kokybės reikalavimus (šis reikalavimas netaikomas, jei numatytos investicijos neturi įtakos minėtų reikalavimų laikymuisi);

21.16. pareiškėjas pateikia verslo planą, parengtą pagal šių Taisyklių 3 priede nustatytą formą;

21.17. pareiškėjas verslo plane įrodo, kad ūkio subjektas atitinka ir ateityje atitiks ekonominio gyvybingumo rodiklių reikšmes, nurodytas Ūkio subjektų, siekiančių pasinaudoti parama pagal Lietuvos kaimo plėtros 2007–2013 metų programos priemones, ekonominio gyvybingumo nustatymo taisyklėse, patvirtintose Lietuvos Respublikos žemės ūkio ministro 2009 m. gegužės 15 d. įsakymu Nr. 3D-350 (Žin., 2009, Nr. [59-2335](#); 2010, Nr. [48-2364](#));

21.18. jei projekte numatyti statybos (naujo statinio statyba, statinio rekonstravimas, statinio kapitalinis remontas) ir (arba) infrastruktūros projekto įgyvendinimo vietoje kūrimo darbai, pateikiami šie dokumentai:

21.18.1. numatytiems statybos (naujo statinio statyba, statinio rekonstravimas, statinio kapitalinis remontas) ir (arba) infrastruktūros kūrimo darbams, vadovaujantis Statybos techninio reglamento STR 1.05.06:2010 „Statinio projektavimas“, patvirtinto Lietuvos Respublikos aplinkos ministro 2004 m. gruodžio 30 d. įsakymu Nr. D1-708 (Žin., 2005, Nr.

[4-80](#); 2010, Nr. [158-8069](#)) (toliau – Statybos techninis reglamentas STR 1.05.06:2010 „Statinio projektavimas“), nuostatomis, parengtas statinio statybos, rekonstravimo ar kapitalinio remonto techninis projektas (statinio projekto bendroji, sklypo sutvarkymo (sklypo plano), architektūros, statybos skaičiuojamosios kainos nustatymo dalys) ir išduotas statybą leidžiantis dokumentas (tuo atveju, jei statinio projektas pradėtas rengti iki 2010 m. spalio 1 d. – statinio techninis projektas (statinio projekto bendroji, architektūros, technologijos, statybos skaičiuojamosios kainos nustatymo ir sklypo plano dalys) ir statybos leidimas), Agentūrai pateikiami kartu su paramos paraiška, arba, negavus statybą leidžiančio dokumento iki paramos paraiškos pateikimo, vėliausiai su pirmuoju mokėjimo prašymu. Jei projekte numatyta nesudėtingų (tarp jų – laikinų) statinių statyba, rekonstravimas ar kapitalinis remontas kultūros paveldo objekto ar saugomoje teritorijoje, kartu su paramos paraiška arba vėliausiai su pirmuoju mokėjimo prašymu pareiškėjas turi pateikti Lietuvos Respublikos statybos įstatyme (Žin., 1996, Nr. [32-788](#); 2001, Nr. [101-3597](#)) ir susijusiuose Lietuvos Respublikos teisės aktuose nustatyta tvarka atsakingų institucijų suderintą supaprastintą statybos ar rekonstravimo projektą arba kapitalinio remonto aprašą (tuo atveju, jei nesudėtingų (tarp jų – laikinų) statinių statybos kultūros paveldo objekto ar saugomoje teritorijoje dokumentai pradėti rengti iki 2010 m. spalio 1 d., turi būti pateiktas supaprastintas statinio projektas). Jei projekte numatyta nesudėtingų (tarp jų – laikinų) statinių statyba, rekonstravimas ar kapitalinis remontas nebus vykdomi kultūros paveldo objekto ar saugomoje teritorijoje, kartu su paramos paraiška pareiškėjas turi pateikti kitus bendruosius projektinius dokumentus. Statinio projekto aplinkos apsaugos dalis, parengta vadovaujantis Statybos techninio reglamento STR 1.05.05:2004 „Statinio projekto aplinkos apsaugos dalis“, patvirtinto Lietuvos Respublikos aplinkos ministro 2003 m. gruodžio 24 d. įsakymu Nr. 701 (Žin., 2004, Nr. [50-1675](#)), nuostatomis, į statinio techninį projektą įtraukiama tik tuo atveju, jei tai yra privaloma vadovaujantis Statybos techninio reglamento STR 1.05.06:2010 „Statinio projektavimas“ ir kitų Lietuvos Respublikos teisės aktų nuostatomis;

21.18.2. jei nėra galimybės Taisyklių 21.18.1 punkte nurodytų dokumentų pateikti kartu su paramos paraiška, paramos paraiškos pateikimo momentu turi būti pateiktas projektinis pasiūlymas (brėžinys, aiškinamasis raštas) su statybos išlaidų vertės skaičiavimu (tuo atveju, jei statinio projektas pradėtas rengti iki 2010 m. spalio 1 d., pateikiamas statinio projektavimo sąlygų sąvadas, parengtas vadovaujantis Statybos techninio reglamento STR 1.05.07:2002 „Statinio projektavimo sąlygų sąvadas“, patvirtinto Lietuvos Respublikos aplinkos ministro 2002 m. balandžio 30 d. įsakymu Nr. 215 (Žin., 2002, Nr. [54-2153](#)), nuostatomis, statinio brėžinys, aiškinamasis raštas ir sprendinių pagrindimo skaičiavimai). Jei pareiškėjas Taisyklių 21.18.1 punkte išvardytus dokumentus teikia su paramos paraiška, šiame Taisyklių punkte išvardytų dokumentų atskirai pateikti nereikia;

21.18.3. jei, nustatant investicijų vertę, nesivadovaujama statinių didžiausiais įkainiais, nurodytais Tinkamų finansuoti išlaidų pagal Lietuvos kaimo plėtros 2007–2013 metų programos priemonės didžiausiųjų įkainių nustatymo metodikoje, statinių techniniuose projektuose numatytooms investicijoms pagrįsti turi būti pateikta statybos skaičiuojamosios kainos nustatymo dalis (projektinės sąmatos), kuri turi būti patvirtinta atestuoto tai veiklos sričiai statinio projekto dalies vadovo parašu;

21.18.4. statinių projektams (išskyrus nesudėtingų (tarp jų laikinų) statinių statybos atvejus), kurių statybos skaičiuojamoji kaina (sąmatinė vertė) yra didesnė kaip 500 000 Lt (penki šimtai tūkstančių litų), vadovaujantis Statybos techninio reglamento STR.1.06.03:2002 „Statinio projekto ekspertizė ir statinio ekspertizė“, patvirtinto Lietuvos Respublikos aplinkos ministro 2002 m. balandžio 30 d. įsakymu Nr. 214 (Žin., 2002, Nr. [55-2200](#)), nuostatomis, turi būti atlikta statinio techninio projekto statybos skaičiuojamosios kainos dalies ekspertizė. Ekspertizės išvada turi būti parengta įstaigos, turinčios teisę užsiimti šia veikla. Ekspertizės išvada pateikiama kartu su statinio statybos, rekonstravimo ar kapitalinio remonto techniniu projektu (tuo atveju, jei statinio projektas pradėtas rengti iki 2010 m. spalio 1 d. – statinio techniniu projektu) (su paramos paraiška arba vėliausiai su pirmuoju mokėjimo prašymu, kaip

nurodyta Taisyklių 21.18.1 punkte);

21.18.5. jei projekte numatyta naujo statinio statyba, statinio rekonstravimas, statinio kapitalinis remontas, tačiau jiems paramos neprašoma, Taisyklių 21.18.1–21.18.4 punktuose nurodyti reikalavimai netaikomi;

21.19. jei projekte numatyta vykdyti licencijuojamą veiklą ar veiklą, kuriai vykdyti turi būti išduotas leidimas, arba jei projektas skirtas tradiciniams amatams puoselėti, pareiškėjas licenciją, leidimą arba, pradėdamas naują tradicinių amatų puoselėjimo veiklą, tautinio paveldo produkto (-ų) sertifikatą (-us), išduotą (-us) vadovaujantis Sertifikavimo taisyklėmis, Agentūrai įsipareigoja pateikti ne vėliau kaip su paskutiniu mokėjimo prašymu. Tautinio paveldo produkto (-ų) sertifikatas (-ai) turi būti išduotas (-i) pareiškėjui arba individualiosios įmonės savininkui (jei paramos kreipiasi įmonė, turinti individualiosios įmonės statusą);

21.20. pareiškėjas užtikrina tinkamą projekto finansavimo šaltinį – skolintas lėšas, paramos lėšas, iš projekte numatytos veiklos gautinas lėšas – kuris turi būti pagrįstas verslo plano finansinių ataskaitų duomenimis. Skolintos lėšos pagrindžiamos su paramos paraiška pateikiant dokumentus, įrodančius paskolos suteikimo galimybę. Iki mokėjimo prašymo pateikimo, jei projektas ar projekto dalis įgyvendinama skolintomis lėšomis, paramos gavėjas Agentūrai turi pateikti pasirašytą paskolos sutartį ar susitarimą dėl paskolos suteikimo projektui ar projekto daliai finansuoti arba raštu patvirtinti, kad projektą ar atitinkamą projekto dalį įgyvendins nuosavomis lėšomis. Skolintos lėšos finansuojant projektą negali sudaryti daugiau kaip 90 proc. projekto vertės (su pridėtinės vertės mokesčiu (toliau – PVM)). Agentūra neatsako už kreditoriaus turimų lėšų patikimumą, realumą, prievolių vykdymą Lietuvos Respublikos teisės aktų nustatyta tvarka ir už kreditoriaus ir paskolos gavėjo įsipareigojimų nevykdymą. Pareiškėjas, pradedantis vykdyti projekte numatytą veiklą, ūkinės veiklos pradžios balanse nurodo turimas lėšas, skirtas veiklai vykdyti. Atsakomybė už nurodytas turimas lėšas tenka pareiškėjui;

21.21. jei projekte numatyta vykdyti veiklą, susijusią su produkcijos, nurodytos Taisyklių 1 priedo 1.16, 1.64, 1.65, 1.66 ir 1.69 punktuose, gamyba, ne mažiau kaip 50 proc. produkcijos turi būti gaminama pardavimui;

21.22. jei paramos prašoma mažmeninei prekybai vykdyti, kaip nurodyta Taisyklių 1 priedo 1.75–1.83 punktuose, parama netaikoma toms investicijoms, kurios susijusios su prekyba alkoholio ir tabako gaminiais. Pareiškėjas, besikreipiantis paramos minėtuose Taisyklių 1 priedo punktuose nurodytai veiklai plėtoti, turi įsipareigoti, kad prekyba alkoholio ir tabako produktais jam priklausančioje specializuotoje parduotuvėje nevykdoma arba vykdoma atskirtose patalpose, kurioms įrengti ir (arba) jas rekonstruoti ar kapitaliniai remontuoti paramos neprašoma;

21.23. pareiškėjas įsipareigoja ne vėliau kaip per 10 darbo dienų pranešti Agentūrai apie bet kurių duomenų, nurodytų pateiktoje ir užregistruotoje paramos paraiškoje, taip pat apie savo rekvizitų pasikeitimus, įskaitant susijusių įmonių ir (arba) partnerių įmonių atsiradimą bei šeiminių padėties pasikeitimus (kai paramos prašo ūkininkas, kaip nurodyta Taisyklių 16.1 ar 16.3 punkte).

22. Tinkamumo kriterijai taikomi pareiškėjui – ūkininkui:

22.1. yra kompetentingas projekte numatytos veiklos srityje, t. y. tenkina bent vieną iš šių reikalavimų:

22.1.1. yra įgijęs arba siekia įgyti (šiuo metu studijuoja) išsilavinimą, profesinę kvalifikaciją arba yra išklausęs (šiuo metu studijuoja) švietimo poreikių tenkinimo, kvalifikacijos tobulinimo ar papildomos kompetencijos įgijimo programą (-as), susijusią (-ias) su projekte numatyta veikla, arba Lietuvos Respublikos meno kūrėjo ir meno kūrėjų organizacijų statuso įstatyme (Žin., 1996, Nr. [84-2002](#); 2010, Nr. [137-7002](#)) nustatyta tvarka jam yra suteiktas meno kūrėjo statusas už nuopelnus projekte numatytos vykdyti veiklos srityje;

22.1.2. turi ne mažiau kaip vienerių metų patirtį projekte numatytos veiklos srityje;

22.1.3. įsipareigoja nuo paramos sutarties pasirašymo dienos projekto įgyvendinimo

laikotarpiu kelti kvalifikaciją verslumo srityje, t. y. išklausti specializuotus kursus, susijusius su verslumo ugdymu, ir pateikti tai patvirtinantį pažymėjimą iki projekto įgyvendinimo pabaigos (ne vėliau kaip su paskutiniu mokėjimo prašymu);

22.2. turi Nuolatinio Lietuvos gyventojų individualiosios veiklos, numatytos projekte, pažymą, išduotą vadovaujantis Nuolatinio Lietuvos gyventojų individualiosios veiklos vykdymo ir nenuolatinio Lietuvos gyventojų nuolatinės bazės įregistravimo Lietuvoje pažymų išdavimo taisyklėmis, patvirtintomis Valstybinės mokesčių inspekcijos prie Lietuvos Respublikos finansų ministerijos viršininko 2002 m. gruodžio 24 d. įsakymu Nr. 373 (Žin., 2003, Nr. [1-31](#); 2009, Nr. [136-5967](#)), arba verslo liudijimą, išduotą Verslo liudijimų išdavimo gyventojams taisyklėse, patvirtintose Lietuvos Respublikos Vyriausybės 2002 m. lapkričio 19 d. nutarimu Nr. 1797 (Žin., 2002, Nr. [112-4992](#); 2005, Nr. [138-4971](#)), nustatyta tvarka, arba tarp Ūkininkų ūkių registre nurodytų ūkio duomenų minimas projekte numatytos vykdyti individualiosios ne žemės ūkio veiklos rūšies (-ių) kodas (-ai). Pradėdamas naują ne žemės ūkio veiklą Nuolatinio Lietuvos gyventojų individualiosios veiklos, numatytos projekte, pažymą arba verslo liudijimą, arba informaciją apie Ūkininkų ūkių registre papildytus ūkio duomenis, nurodant papildomą (-us) ūkyje vykdomos individualiosios ne žemės ūkio veiklos rūšies (-ių) kodą (-us), pareiškėjas vėliausiai gali pateikti kartu su paskutiniu mokėjimo prašymu;

22.3. tvarkydamas, įsipareigodamas tvarkyti buhalterinę apskaitą pareiškėjas vadovaujasi, įsipareigoja vadovautis Ūkininko ūkio ir gyventojų, kurie neįregistravę ūkininko ūkio verčiasi individualia žemės ūkio veikla, veiklos buhalterinės apskaitos tvarkymo dvejybine apskaitos sistema rekomendacijomis, patvirtintomis Lietuvos Respublikos žemės ūkio ministro 2006 m. gruodžio 18 d. įsakymu Nr. 3D-491 (Žin., 2006, Nr. [140-5367](#)).

23. Tinkamumo kriterijai, taikomi pareiškėjui – įmonei:

23.1. įmonė yra kompetentinga projekte numatytos veiklos srityje, t. y. tenkinamas bent vienas iš šių reikalavimų:

23.1.1. bent vienas įmonės darbuotojas yra kompetentingas projekte numatytos vykdyti veiklos srityje pagal bent vieną iš Taisyklių 22.1 punkte nurodytų kriterijų;

23.1.2. įmonė vykdo projekte nurodytą veiklą ne mažiau kaip vienerius metus iki paramos paraiškos pateikimo ir gauna iš šios veiklos pajamų;

23.2. įmonė yra savarankiška įmonė ir įsipareigoja išlikti savarankiška mažiausiai penkerius arba, projektą įtraukus į rizikingų projektų sąrašą, septynerius metus nuo paramos sutarties pasirašymo dienos:

23.2.1. įmonė nėra ir ne mažiau kaip penkerius arba, projektą įtraukus į rizikingų projektų sąrašą, septynerius metus nuo paramos sutarties pasirašymo dienos nebus priskiriama įmonei partnerei arba susijusiai įmonei, kaip nurodyta Lietuvos Respublikos smulkiojo ir vidutinio verslo plėtros įstatyme (Žin., 1998, Nr. [109-2993](#); 2007, Nr. [132-5354](#));

23.2.2. pareiškėją (įmonę) kontroliuojantis fizinis asmuo, kaip nurodyta Lietuvos Respublikos pridėtinės vertės mokesčio įstatymo (Žin., 2002, Nr. [35-1271](#)) 2 straipsnio 3 dalyje, paramos paraiškos pateikimo metu nėra ir penkerius arba, projektą įtraukus į rizikingų projektų sąrašą, septynerius metus nuo paramos sutarties pasirašymo dienos įsipareigoja netapti kita (-us) juridinį (-ius) asmenį (-is) kontroliuojančiu asmeniu;

23.3. įmonė įregistruota ir veikia kaimo vietovėje, t. y. vietovėje, kurios gyventojų skaičius neviršija šešių tūkstančių. Savivaldybių centrai nepriskiriami prie vietovių, tinkamų paramai gauti;

23.4. pareiškėjas, paramos gavėjas, tvarkydamas, įsipareigodamas tvarkyti buhalterinę apskaitą ir rengti finansinę atskaitomybę, vadovaujasi, įsipareigoja vadovautis Lietuvos Respublikos buhalterinės apskaitos įstatymu, Lietuvos Respublikos įmonių finansinės atskaitomybės įstatymu (Žin., 2001, Nr. [99-3516](#); 2008, Nr. [79-3098](#)) ir galiojančiais Verslo apskaitos standartais.

## VIII. TINKAMOS IR NETINKAMOS FINANSUOTI IŠLAIDOS

24. Projekto įgyvendinimo trukmė turi būti nurodyta verslo plane ir negali viršyti 24 mėnesių nuo paramos sutarties pasirašymo dienos.

25. Projekte turi būti numatytos išlaidos, kurios susijusios su projekto įgyvendinimu ir numatyta vykdyti veikla. Perkamos prekės turi būti naujos, nenaudotos, atitinkančios Lietuvos Respublikos ir ES teisės aktų nustatytus reikalavimus. Paramos lėšomis finansuojamos tik tinkamos finansuoti ir projektui įgyvendinti būtinos išlaidos, padarytos laikantis pirkimo procedūrų, nurodytų Administravimo taisyklėse, ir numatytos paramos sutartyje, neviršijant numatyto paramos dydžio ir intensyvumo. Tinkamos finansuoti išlaidos turi būti aiškiai išvardytos pagal išlaidų kategorijas, o ne pateikiamos bendra suma. Jei iki paramos paraiškos pateikimo prekių, paslaugų ir (arba) darbų pirkimai neatlikti, tinkamų finansuoti išlaidų sumai pagrįsti turi būti pateikiamas bent vienas komercinis pasiūlymas arba viešai tiekėjų pateikta informacija (internete, reklaminėje medžiagoje ir pan.).

26. Tinkamomis finansuoti pripažįstamos išlaidos:

26.1. būtinos projektui vykdyti, numatytos paramos sutartyje;

26.2. bendrosios išlaidos, kurios yra tiesiogiai susijusios su projekto parengimu ir administravimu, ir išlaidos, pareiškėjo patirtos įgyvendinant projektą. Tiek bendrosios, tiek projekto įgyvendinimo išlaidos turi būti patirtos ne anksčiau kaip prieš dvejus metus iki paramos paraiškos pateikimo dienos. Išlaidos nefinansuojamos, jeigu parama projektui neskiriama arba išlaidos nėra nurodytos tinkamų finansuoti išlaidų kategorijų sąraše, pateiktame Taisyklių 28 punkte, arba jei jos padarytos nesilaikant Administravimo taisyklėse nurodytų pirkimo procedūrų;

26.3. faktiškai patirtos, įtrauktos į paramos gavėjo apskaitą ir kurios gali būti nustatytos, pagrįstos ir patvirtinamos išlaidų pagrindimo ir išlaidų apmokėjimo įrodymo dokumentų originalais arba Lietuvos Respublikos teisės aktuose nustatyta tvarka patvirtintomis kopijomis.

27. Išperkamosios nuomos būdu įsigytas projektui įgyvendinti reikalingas turtas turi tapti paramos gavėjo nuosavybe iki projekto įgyvendinimo pabaigos.

28. Tinkamų finansuoti išlaidų kategorijos:

28.1. projekte numatyta veikla vykdyti skirtų gamybinių ir kitų būtinų pastatų ir (arba) statinių naują statybą, rekonstravimas ir (arba) kapitalinis remontas. Projekte numatyta veikla vykdyti skirtų gamybinių ir kitų būtinų pastatų ir (arba) statinių naują statybą, rekonstravimą ir (arba) kapitalinį remontą atliekant ūkio būdu, finansuojamas tik naujų statybinių medžiagų įsigijimas;

28.2. naujos technikos ir įrangos, baldų, skirtų projekto reikmėms, įsigijimas ir įrengimas projekto įgyvendinimo vietoje, prie kurių priskiriama:

28.2.1. kompiuterinė ir programinė įranga, pramoniniai spausdintuvai, daugiafunkciniai spausdinimo prietaisai;

28.2.2. motorinės kelių transporto priemonės (išskyrus Taisyklių 29.3.1 punkte nurodytus atvejus), atsižvelgiant į jų kategorijas, klases ir joms priskirtus kėbulų tipų kodus, nustatytus vadovaujantis Motorinių transporto priemonių ir jų priekabų kategorijų ir klasių pagal konstrukciją reikalavimais, patvirtintais Valstybinės kelių transporto inspekcijos prie Susisiekimo ministerijos viršininko 2008 m. gruodžio 2 d. įsakymu Nr. 2B-479 (Žin., 2008, Nr. [141-5606](#));

28.2.3. vidaus vandenų transporto priemonės (išskyrus Taisyklių 29.3.2 punkte nurodytus atvejus), atsižvelgiant į jų klasifikavimą, nustatytą vadovaujantis Lietuvos Respublikos vidaus vandenų transporto kodeksu (Žin., 1996, Nr. [105-2393](#)), ir tik tais atvejais, kai projektas susijęs su paslaugų, nurodytų Taisyklių I priede, teikimu;

28.2.4. kita projektui įgyvendinti ir projekte numatyta veikla vykdyti būtina technika ir (arba) įranga, baldai;

28.3. verslo infrastruktūros projekto įgyvendinimo vietoje kūrimas (apšvietimo,

privažiavimo įrengimo sklypo, kuriame įgyvendinamas projektas, ribose, vandens tiekimo (įskaitant vandens gręžinį) ir nuotekų šalinimo sistemos įrengimo ir (arba) sutvarkymo, daugiamečių augalų įsigijimo ir kitos su projekto įgyvendinimu susijusios infrastruktūros kūrimo ar gerinimo darbų išlaidos);

28.4. interneto svetainės sukūrimas;

28.5. bendrosios išlaidos. Finansuojama bendrųjų išlaidų suma be PVM negali būti didesnė kaip:

28.5.1. 10 000 Lt (dešimt tūkstančių litų), išskyrus Taisyklių 28.5.2 punkte nurodytą atvejį;

28.5.2. 20 000 Lt (dvidešimt tūkstančių litų), jei projekte numatyta veiklai vykdyti skirtų gamybinių ir (arba) kitų būtinų pastatų ir (arba) statinių statyba, rekonstravimas ir (arba) kapitalinis remontas, ir šioms išlaidoms kompensuoti prašoma paramos lėšų;

28.6. projekto viešinimo išlaidos, atliekamos vadovaujantis Informavimo apie Lietuvos kaimo plėtros 2007–2013 metų programą ir suteiktos paramos viešinimo taisyklėmis, patvirtintomis Lietuvos Respublikos žemės ūkio ministro 2007 m. balandžio 26 d. įsakymu Nr. 3D-191 (Žin., 2007, Nr. [48-1868](#)).

29. Netinkamos finansuoti išlaidos:

29.1. nenumatytos projekte, nesusijusios su projektu ir remiama veikla, neatitinkančios Taisyklėse nustatytų reikalavimų ir neįvardytos Taisyklių 28 punkte;

29.2. trumpalaikio turto įsigijimo išlaidos, išskyrus naujų statybinių medžiagų įsigijimo išlaidas;

29.3. išlaidos, patirtos įsigyjant šias transporto priemones:

29.3.1. motorines kelių transporto priemones, priklausančias L kategorijai ar jai prilyginamas (mopedus, motociklus, triračius, keturračius motociklus, bagius, kartingus ir pan.), taip pat priklausančias M kategorijai ir jai priskiriamų kėbulų tipams (išskyrus autokatafalkus), N kategorijai priskiriamų kėbulų tipams, kurių kodai – BAE, BAF, BAG, BAH, BAM, BC, BD, BAN, BAR, BAS, G kategorijai ir jai priskiriamų kėbulų tipams, O kategorijai priskiriamas transporto priemones, kurių kodas – DD, ir specialiosios paskirties transporto priemones, kurių kodai – SA, SB, SC, SE, SH, SJ, SN, SR, ST ir SZ, kaip nurodyta Motorinių transporto priemonių ir jų priekabų kategorijų ir klasių pagal konstrukciją reikalavimuose;

29.3.2. vidaus vandenų transporto priemones, priskiriamas žvejybos laivams, mažiesiems laivams, pramoginiams laivams, sportiniams laivams, asmeniniams laivams (vandens motociklams), kaip nurodyta Lietuvos Respublikos vidaus vandenų transporto kodekse;

29.3.3. visų tipų orlaiviams priskiriamus aparatus (mašinas), kaip apibrėžta Lietuvos Respublikos aviacijos įstatyme (Žin., 2000, Nr. [94-2918](#)) ir kituose tai reglamentuojančiuose teisės aktuose;

29.4. išlaidos ar jų dalis, patirtos perkant prekes, darbus ar paslaugas ir nesilaikant pirkimo procedūrų, nurodytų Administravimo taisyklėse;

29.5. išlaidos, viršijančios Ministerijos nustatytus didžiausiuosius įkainius. Jeigu pagal pateiktus komercinius pasiūlymus išlaidų vertė yra didesnė už nustatytus didžiausiuosius įkainius, finansuojama pagal nustatytus didžiausiuosius įkainius (ši nuostata netaikoma žemės ūkio paskirties statinių, statinių kaimo vietovėse ir kitų statinių statybos ir (arba) rekonstravimo finansavimo atveju, kai pareiškėjas arba paramos gavėjas gali vadovautis statinių didžiausiais įkainiais, nurodytais Tinkamų finansuoti išlaidų pagal Lietuvos kaimo plėtros 2007–2013 metų programos priemones didžiausiųjų įkainių nustatymo metodikoje, arba Ministerijos nustatyta pirkimų tvarka). Jei pagal pateiktus komercinius pasiūlymus išlaidų vertė yra mažesnė negu pagal nustatytus didžiausiuosius įkainius, finansuojama pagal pasiūlyme pateiktą kainą;

29.6. žemės pirkimo ir (arba) nuomos išlaidos, išlaidos, susijusios su nuomos sutartimi, turto nuomos mokestis, palūkanų mokėjimo, netiesioginės išlaidos, draudimo įmokos;

29.7. gyvūnų, vienmečių augalų įsigijimo išlaidos;

29.8. išlaidos, padengtos naudojant finansų inžinerijos priemones, finansuotas iš ES struktūrinių fondų lėšų, taip pat paramos lėšas, finansuojamas iš kitų nacionalinių programų, ES struktūrinių fondų, bet kurio kito ES ir (arba) tarptautinio fondo lėšų;

29.9. paprastojo (einamojo) remonto išlaidos;

29.10. išlaidos reklamai, skirtai ne projektui viešinti;

29.11. išlaidos, skirtos prekybos vietoms nuolatinėse prekyvietėse ar parduotuvėms ne kaimo vietovėse įrengti (įskatinant naujų pastatų ir (arba) statinių statybą, rekonstravimą, kapitalinį remontą, o parduotuvių įrengimo atveju – ir būtiną įrangos įsigijimą ir įrengimą ne kaimo vietovėse);

29.12. turtas, kurio valdymo (naudojimo) teisė pareiškėjui apribota (turtas areštuotas).

30. Pirkimo ir (arba) importo PVM, kurį pagal Lietuvos Respublikos pridėtinės vertės mokesčio įstatymą paramos gavėjas turi ar galėtų turėti galimybę įtraukti į PVM atskaitą (net jei tokio PVM paramos gavėjas į atskaitą neįtraukė), visais atvejais yra netinkamas finansuoti iš paramos lėšų.

## **IX. PARAMOS PARAIŠKŲ PILDYMO, TEIKIMO, REGISTRAVIMO IR VERTINIMO TVARKA**

31. Paramos paraiškos forma pateikiama Taisyklių 4 priede ir skelbiama Ministerijos ir Agentūros interneto svetainėse adresu: [www.zum.lt](http://www.zum.lt) ir [www.nma.lt](http://www.nma.lt).

32. Paramos paraiška ir dokumentai turi būti pildomi lietuvių kalba. Kita kalba užpildytos paramos paraiškos ir jų priedai nepriimami.

33. Paramos paraiška ir jos priedai turi būti pateikti spausdintine forma (surinkti kompiuteriu). Ranka užpildytos paramos paraiškos nepriimamos. Prie paramos paraiškos gali būti pateiktas elektroninis paramos paraiškos variantas (įrašytas į elektroninę laikmeną).

34. Paramos paraiškas priima iš pareiškėjų ir registruoja Agentūra pagal numatomą projekto įgyvendinimo vietą Administravimo taisyklėse nurodytais adresais. Paramos paraiška ir (arba) papildomi dokumentai turi būti pateikti pareiškėjo asmeniškai arba per įgaliotą asmenį. Kitais būdais (pvz., paštu, per kurjerį, faksu arba elektroniniu paštu ir t. t.) arba kitais adresais pateiktos paramos paraiškos nepriimamos.

35. Paraišką pateikusiam pareiškėjui ir (arba) įgaliotam asmeniui įteikiamas paramos paraiškos registravimą įrodantis raštas.

36. Turi būti pateikiamas vienas originalus paramos paraiškos ir reikalaujamų prie paramos paraiškos pridedamų dokumentų egzempliorius. Pateikiami paramos paraiškos ir jos priedų originalai turi būti įsegti į segtuvą.

37. Pareiškėjas privalo pasirašyti kiekvieną paramos paraiškos ir pridedamų dokumentų lapą.

38. Apribojimais, taikomi pareiškėjui, po paramos paraiškos užregistravimo Agentūroje ketinančiam pakeisti paramos paraiškoje nurodytus duomenis (numatytas investicijas ir prašomą paramos sumą), ar papildomos informacijos teikimo po paramos paraiškos užregistravimo Agentūroje tvarka nustatyti Administravimo taisyklėse.

39. Paramos paraiškų vertinimas atliekamas Administravimo taisyklių nustatyta tvarka. Paramos paraiškos gali būti pradėtos vertinti nelaukiant paramos paraiškų priėmimo termino pabaigos. Paramos paraiškos vertinimas negali trukti ilgiau kaip tris mėnesius nuo jos užregistravimo Agentūroje dienos. Į trijų mėnesių paraiškų vertinimo terminą neįskaičiuojamas paklausimų pareiškėjui bei patikrų vietoje atlikimo terminas.

40. Prieš užregistruojant paramos paraišką, atliekamas administracinės atitikties tikrinimas, kuris negali trukti ilgiau kaip 1 darbo dieną. Administracinės atitikties tikrinimo metu nustatoma, ar paramos paraiška yra tinkamai užpildyta ir ar pateikti visi paraiškoje nurodyti dokumentai. Jeigu atliekant administracinės atitikties tikrinimą yra nustatoma, kad pateikti ne visi paraiškoje nurodyti dokumentai ir (arba) paramos paraiška užpildyta

netinkamai, paramos paraiška neregistruojama ir Agentūros darbuotojas pareiškėjui įteikia pranešimą, kuriame nurodomos paramos paraiškos neregistravimo priežastys.

41. Paramos paraiškos tinkamumo skirti paramą vertinimo metu nustatoma, ar projektas tinkamas gauti paramą iš EŽŪFKP ir bendrojo finansavimo lėšų, numatytų Lietuvos Respublikos valstybės biudžete, ir galima paramos suma, suapvalinta iki sveikųjų skaičių.

## **X. PARAMOS PARAIŠKŲ TVIRTINIMAS IR PARAMOS SUTARČIŲ SUDARYMAS**

42. Agentūra, įvertinusi paramos paraiškas, parengia nustatytos formos paramos paraiškų vertinimo rezultatų suvestinę ir nustatytos formos atskirų paramos paraiškų vertinimo ataskaitas, kurias teikia Ministerijai.

43. Ministerijos sudarytas Projektų atrankos komitetas svarsto, kuriuos projektus finansuoti, ir priima rekomendacinio pobūdžio sprendimą dėl finansuotinių ir (arba) nefinansuotinių projektų.

44. Priimant sprendimą dėl paramos skyrimo turi būti užtikrinama, kad, sudarius paramos sutartį, nebūtų viršyta Priemonei nustatyta metinė planuojama ir metinė likusi projektams finansuoti skirta paramos lėšų suma.

45. Vadovaudamasi Projektų atrankos komiteto rekomendacijomis, galutinį sprendimą dėl paramos skyrimo ir (arba) neskyrimo priima Ministerija. Apie tokį Ministerijos sprendimą Agentūra informuojama per 5 darbo dienas nuo jo priėmimo dienos.

46. Agentūra apie sprendimą dėl paramos skyrimo ar neskyrimo informuoja pareiškėjus registruotu laišku per 3 darbo dienas nuo Ministerijos sprendimo gavimo Agentūroje dienos, pridėdama sprendimo išrašą ir sprendimo apskundimo tvarką.

47. Priėmus sprendimą suteikti paramą, Agentūra, vadovaudamasi Administravimo taisyklių nustatyta tvarka, rengia paramos sutartį.

48. Pareiškėjas, pasirašęs paramos sutartį, tampa paramos gavėju.

## **XI. MOKĖJIMO PRAŠYMO TEIKIMO, ADMINISTRAVIMO IR PARAMOS IŠMOKĖJIMO TVARKA**

49. Paramos gavėjas po kiekvieno projekto įgyvendinimo etapo, kaip numatyta paramos sutartyje, rengia ir Agentūrai teikia nustatytos formos mokėjimo prašymą. Jei projekte numatytos statybos, jos turi būti vykdomos vienu etapu be tarpinių mokėjimų, tačiau jei technologiškai statybas galima išskirti į kelis etapus, gali būti pateikiami keli mokėjimo prašymai. Jei numatyta kelių atskirų pastatų ir (arba) statinių statyba, ji gali būti vykdoma keliais etapais, ir mokėjimo prašymas pateikiamas baigus vieną statybų etapą.

50. Mokėjimo prašymo forma ir informacija apie pridedamus dokumentus pateikiama Agentūros interneto svetainėje [www.nma.lt](http://www.nma.lt).

51. Paramos gavėjas mokėjimo prašymą ir susijusius dokumentus turi užpildyti lietuvių kalba. Kita kalba užpildyti mokėjimo prašymai ir dokumentai nepriimami.

52. Paramos gavėjas turi pateikti vieną mokėjimo prašymo originalą, pažymėtą spaudu ORIGINALAS, ir vieną kopiją, pažymėtą spaudu KOPIJA, ir pridedamų dokumentų originalus, Agentūros darbuotojo patvirtintas kopijas. Pateikiami dokumentų originalai, kurie pažymėti atitinkamu spaudu, grąžinami paramos gavėjui, o pasilieamos patvirtintos spaudu TIKRA kopijos.

53. Mokėjimo prašymai turi būti pateikti laiku (paramos sutartyje numatytais terminais), asmeniškai ar per įgaliotą asmenį. Kitais būdais (pvz., paštu, faksu arba elektroniniu paštu) arba kitais adresais pateikti mokėjimo prašymai nebus priimami. Mokėjimo prašymus kartu su reikalaujamais priedais iš paramos gavėjų priima ir registruoja Agentūra pagal projekto įgyvendinimo vietą Administravimo taisyklėse nurodytais adresais.

54. Pavėluotai pateikus mokėjimo prašymą taikomos sankcijos, nustatytos Administravimo taisyklėse. Pavėluotai teikiami mokėjimo prašymai priimami 60 darbo dienų

nuo paramos sutartyje nurodytų projekto įgyvendinimo etapų terminų. Vėliau pateikti mokėjimo prašymai nepriimami, išskyrus atvejus, nurodytus Administravimo taisyklėse ir Taisyklių 56 punkte.

55. Jeigu paramos gavėjas dėl pateisinamų priežasčių nori pratęsti mokėjimo prašymo teikimo terminą ar pakeisti paramos objektų paskirstymą tarp paramos dalių, jis iki paramos sutartyje nustatyto atitinkamo termino pabaigos turi Agentūrai pateikti argumentuotą prašymą dėl termino pratęsimo arba dėl paramos objektų paskirstymo tarp paramos dalių (sutarties keitimo). Agentūrai priėmus sprendimą atidėti mokėjimo prašymo teikimo terminą, Administravimo taisyklių nustatyta tvarka keičiama paramos sutartis.

56. Mokėjimo prašymą pateikus pavėluotai dėl nenugalimos jėgos (*force majeure*) aplinkybių, paramos gavėjas turi Agentūrai raštu paaiškinti vėlavimo priežastis ir pateikti dokumentus, pagrindžiančius vėlavimo priežastis.

57. Paramos gavėjų atsiskaitymai su tiekėjais turi vykti tik per finansines institucijas.

58. Mokėjimo prašymų vertinimas atliekamas Administravimo taisyklių nustatyta tvarka. Agentūra turi įvertinti mokėjimo prašymą ir pateikti Ministerijai pinigų užsakymo paraišką ne vėliau kaip per 40 darbo dienų nuo mokėjimo prašymo gavimo ir užregistravimo Agentūroje dienos. Į šį terminą neįskaičiuojamas paklausimų paramos gavėjui bei patikrų vietoje atlikimo laikas.

59. Šiai Priemonei taikomas išlaidų kompensavimo mokėjimo būdas.

60. Taikant išlaidų kompensavimo mokėjimo būdą, paramos gavėjas pradeda įgyvendinti projektą savo lėšomis ir paramos sutartyje nustatytu periodiškumu teikia Agentūrai mokėjimo prašymus, kuriuose deklaruoja patirtas ir apmokėtas išlaidas, pridėdamas išlaidų pagrindimo ir apmokėjimo įrodymo dokumentus ir (arba) jų kopijas, patvirtintas paramos gavėjo ar jo įgalioto asmens parašu.

61. Paramos gavėjas gali pateikti iki keturių mokėjimo prašymų (įskaitant ir galutinį mokėjimo prašymą).

62. Baigęs įgyvendinti projektą, paramos gavėjas pateikia Agentūrai galutinį mokėjimo prašymą, kuriame deklaruoja visas per laikotarpį nuo paskutiniojo mokėjimo prašymo patirtas ir apmokėtas tinkamas finansuoti projekto išlaidas ir galutinę projekto įgyvendinimo ataskaitą.

63. Paramos lėšos išmokamos Administravimo taisyklių nustatyta tvarka.

## **XII. BAIGIAMOSIOS NUOSTATOS**

64. Paramos gavėjas Agentūrai projekto įgyvendinimo ataskaitas ir su projektu susijusios veiklos pagrindimo dokumentus teikia Administravimo taisyklių nustatyta tvarka.

65. Patikrų vietoje atlikimo tvarka nustatyta Administravimo taisyklėse.

66. Paramos gavėjui nesilaikant paramos suteikimo reikalavimų, pažeidžiant paramos sutarties sąlygas ar pažeidžiant išipareigojimus, numatytus šiose Taisyklėse ir paramos paraiškoje, taikomos sankcijos, numatytos Administravimo taisyklėse.

67. Projektinių dokumentų saugojimui taikomi reikalavimai, Agentūros ir (arba) Ministerijos priimtų sprendimų, veiksmų ar neveikimo, susijusių su projektu, pateiktų pagal Priemonę, administravimu, vertinimu, atranka, paramos sutarčių rengimu, pasirašymu ir jose nurodytų išipareigojimų laikymusi, mokėjimo prašymų administravimu, apskundimo tvarka ir kita Taisyklėse nenurodyta informacija pateikiama Administravimo taisyklėse ir kituose su projektu rengimu ir įgyvendinimu susijusiuose teisės aktuose.

68. Pasikeitus Taisyklėse nurodytiems teisės aktams, tiesiogiai taikomos naujos šių teisės aktų nuostatos.